COĞRAFYACILAR DERNEĞİ ULUSLARARARASI KONGRESİ BİLDİRİLER KİTABI

PROCEEDINGS OF INTERNATIONAL CONGRESS OF THE TURKISH ASSOCIATION OF GEOGRAPHERS

04-06 HAZİRAN 2014
JUNE 04-06, 2014

MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ / AKM
MUĞLA SITKI KOÇMAN UNIVERSITY MUGLA / TURKEY

Coğrafyacılar Derneği Uluslararası Kongresi Bildiriler Kitabı

Proceedings of International Congress of Turkish Association of Geographers

4-6 Haziran 2014, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, MUĞLA

EDİTÖRLER

Mustafa ERTÜRK

Alper UZUN

Şevki DANACIOĞLU

UZMANLIK GRUBU EDİTÖRLERİ

Gülpınar AKBULUT

Erdem BEKAROĞLU

Vedat ÇALIŞKAN

Şaban ÇELİKOĞLU

Tuncer DEMİR

Selver ÖZÖZEN KAHRAMAN

İrfan KAYGALAK

Arif KEÇELİ

Mustafa ÖZTÜRK

Şermin TAĞIL

Mustafa YAKAR

İÇİNDEKİLER – TABLE OF CONTENTS

ÖNSÖZ.....iii

İÇİNDEKİLER.....ix

BİLDİRİLER (SÖZLÜ).....1

Abdulqadir BELLO, Istvan Oliver EGRESI
Quantitative and Quantitative Analysis of Housing in Kano State, Nigeria.....2

Abdurrahman DİNÇ, Ömer SEÇGİN, Ayşe Arzu KILIÇ
Karaman İli'nin Ekoturizm Potansiyeli.....11

Ahmet ATASOY, Reşat GEÇEN, Ali Selçuk BİRİCİK
Reyhanlı İlçesinde Mevsimlik Tarım İşçilerinin Sorunlarına İlişkin Analizler.....22

Ahmet KARAKOÇ, Şermin TAĞIL
İzmir ve Ankara'da Yağışlar Üzerine Uzak Desenlerin Etkisi.....30

Alper UZUN, Mehmet SOMUNCU
Dağlık Alanlarda Sürdürülebilir Kalkınma.....46

Aytaç ŞAHİN, Mehmet GÜRBÜZ
Suriye'de İç Savaşın Neden Olduğu Göç Hareketleri.....58

S. Banu YILDIZ
Hatay İlinin İnanç Turizmi Potansiyeli ve Yerel Halkın İnanç Turizmine Bakışı.....69

Bayram ŞAHİN, Hülya KAHVECİ, Burcu DURGUT
Turistlerin Destinasyon Seçiminde Coğrafi İşaretlerin Önemi: Balıkesir İli Coğrafi İşaretleri.....79

Bayram ŞAHİN, Burçin SÖNMEZ, Aslı Ceren SAYGI
Mevsimsel Duygu Durumunun İşgören Performansına Etkisi: Konaklama İşletmelerinde Bir Araştırma.....89

Bekir TAŞTAN, Arif Çağdaş AYDINOĞLU
Afet Yönetiminde Çoklu Tehlike ve Risk Kavramı.....99

Cemali SARI
Bir Turizm Coğrafyası Araştırması: Antalya Turizminin Son On Yılı.....107

Cercis İKİEL, Gülbahar GENEL
Türkiye'de Hastane ve Yatak Sayılarının Mekânsal Dağılışı ve Değişimi (2000-2012).....117

Ceyda NAZA
Sosyal Bilgiler Üzerine Yazılan Makalelerin Coğrafi Dağılımı.....124

Charles E. UDOSEN, Roberto OLABANJO, Aniesua ESSIETT
GIS Application in Flood Abatement in Uyo, City Nigeria.....134

Eray POLAT, Sami Sonat ÖZDEMİR, Meltem ÖZDEMİR
Kırsal Turizm Potansiyelinin SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi: Balıkesir Örneği.....143

Eren ŞENOL
Üniversite Öğrencilerinin Yer Seçimlerinde Etkili Olan Faktörler: Giresun Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Örneği....154

Ersin Kaya SANDAL, Fatma Betül URHAN
Proje Desteklerinin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi: Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı Örneği....165

Evren EKİZ, Hakkı YAZICI
Kültürel Coğrafya Açısından Burdur'un Bucak İlçesi ve Köylerindeki Yörük Göçleri....175

Evrim TÖRE
Yüzen Fabrika MİA'ya Demirledi: İstanbul'da Film Endüstrisi Neden Kümeleniyor?....185

Fatma ESEN, Saadettin TONBUL
Elbistan Havzası'nın Bitki Coğrafyası....195

Ferhat ARSLAN
Kentsel Yerleşmelerde Sürdürülebilirlik ve Yeşil Binalar....216

Gökçe MANAVKAT, Fatih SAYGILI
Ege Bölgesinde Endüstriyel Faaliyetlerin Coğrafi Yoğunlaşma Dinamiği....227

Gülay ÖZDEMİR, Nur Neşe ŞAHİN, Nurbanu KALKAN
Kırsal Turizm Çerçevesinde Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi Projesi Olarak Ta. Tu. Ta: Ali Taşköylü Çiftliği Örneği....239

Güldane MİRİOĞLU, Şermin TAĞIL
Balıkesir Organize Sanayi Bölgesinde Kadınların İş Yaşamına Katılımı....249

Gürkan AKDAĞ, Ozan GÜLER, Osman DEMİRTAŞ, Ali DALGIÇ, Cem YEŞİLYURT
Turizm ve Çevre İlişkisi: Türkiye'deki Yeşil Otellerin Gözünden Yeşil Otelcilik Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme....258

Güzin Kantürk YİĞİT, Taşkın DENİZ
Akdeniz Bölgesinde İntiharların Coğrafi Dağılımı....268

Halid PEKTEZEL
Keramet Ilıcası'nın Termal Turizm Olanakları....276

Hilmi DEMİRKAYA
Aktif Öğrenme Temelli Coğrafya Öğretimi: Yerleşmenin Fonksiyonları....287

İbrahim SEZER
Doğal ve Beşeri Kaynakların Sağlık Turizmi Potansiyelinin Değerlendirilmesi: Giresun İli Örneği....291

İhsan BULUT, Berna ÖZOĞUL
Yasadışı Göçler ve Türkiye'ye Yansımasında Erzurum Örneği....301

İhsan BULUT, Leman ALBAYRAK
Ardanuç Yöresi Vernaküler Kültür Unsurları....312

İlhan KAYA
Coğrafi Düşüncede Mekân....321

İsmail KERVANKIRAN, Mahinur KILIÇ
Yozgat İli'nde Jeotermal Kaynakların Kullanımı ve Turizm Açısından Önemi 328

Kemal DURUSU, Levent KARACA
5.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi İçin CBS ile Örnek Materyal Geliştirme Çalışması 337

Koray KARABACAK
Eğridir'de (Isparta) Turizm 344

Leyla ÖĞÜT, Funda SECAL
Kültür ve Sanat Yönelimli Kentsel Dönüşüm Stratejileri 352

M. Murat KÖLE
Kuzey Afrika Ülkeleri Yenilenebilir Su Kaynakları ve Fosil Su Kullanımı 362

Mehmet Ali ÇELİK, Murat KARABULUT
Farklı Bitki İndeks Modelleri(EVI, NDVI, VCI) Kullanılarak Resulosman Dağı(Kilis) Bitki Örtüsünün İncelenmesi 372

Mehmet DEĞERLİYURT, Saye Nihan ÇABUK, Recep AKSU
Sürdürülebilir Kentsel Gelişim İçin Yerleşime Uygun Alanların Belirlenmesi: İskenderun Kenti Örneği 380

Mehmet DENİZ, Ali AYAYDIN, Aykut KAHRAMAN
Banaz'da Ulaşım Faaliyetleri 390

Mehmet DENİZ, Ali AYAYDIN, Aykut KAHRAMAN
Aydın İlinde Kestane Yetiştiriciliği ve Orman ve Su İşleri Bakanlığı 2013-2017 Eylem Planı 400

Mehmet DENİZDURAN, Yakup KIZILELMA, Murat KARABULUT
Kahramanmaraş Ovası ve Çevresinde Arazi Kullanımı Arazi Örtüsünde Meydana Gelen Değişimlerin İncelenmesi ve Amaç Dışı Arazi Kullanımının Tespiti 410

Merve Görkem ZEREN
Üniversite Öğrencilerin Gözü ile Coğrafya Eğitimcisi: Bir Olgubilim Araştırması 418

Muazzez HARUNOĞULLARI, Ünal ÖZDEMİR
Ceyhan-Yumurtalık Sanayi ve Enerji Yatırımlarında BTC'nin Önemi 428

Muhammet TOPUZ, Murat KARABULUT, Hüseyin KORKMAZ, Reşat GEÇEN
Hatay İli Yağışları ile Kuzeyatlantik Salınımı(NAO) Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi 438

Muhterem KÜÇÜKÖNDER, Murat KARABULUT, Mehmet Ali ÇELİK
Afşin-Elbistan Termik Santrali Çevresinde Yer Yüzey Sıcaklıklarının Değerlendirilmesi 445

Murat ATAOL
Ege ve Akdeniz Bölgelerinde Son 100 Yıldaki Sulak Alan Kaybı 453

Murat KARABULUT, Muhterem KÜÇÜKÖNDER
Büyük Menderes Deltası Kıyı Değişimlerinin Ana Bileşenler Metodu ile İncelenmesi 463

Murat KARABULUT, Kemal YURDDAŞ
Fırat Havzası Yağışlarında Görülen Değişim ve Eğilimler 472

Murat KARABULUT, Muhterem KÜÇÜKÖNDER, Muhammet TOPUZ
Kızkalesi, Ayaş ve Kabızlı Havzalarının (Erdemli-Mersin) Jeomorfometrik Analizi.....482

Murat SUNKAR, Harun Reşit BAĞCI
Uluova'nın Kuzeydoğusunda (Elazığ) Yaşanan Sel ve Taşkın Olaylarının Çevresel Etkileri.....493

Murat TANRIKULU
Bir Kıtanın Düzlem Üzerinde Yazılan Kaderi: Haritalarda Afrika ve Kolonial Haritacılık.....502

Murat TANRIKULU
Ortaöğretim Coğrafya Müfredat Programlarına Eleştirel Bir Yaklaşım.....513

Mustafa ERTÜRK, Levent KARACA, Emin ATASOY
Coğrafi Bilgi Sistemlerinin Etkinlik Temelli Olarak Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılması.....521

Mustafa KOÇAK
Bayat İlçesi'nde Nüfus Gelişimi ve Göçler.....530

M. Murat YÜCEŞAHİN, E. Murat ÖZGÜR, Derya HASTA, Ayla DENİZ
Antalya'da Rus Göçmenlerin Ulusaşırılaşmasının Dinamikleri.....540

Müjdat AVCI
Sosyal Adaletinin Uğramadığı Semt: Yoksulluk (Erzincan'da Bir Saha Çalışması).....550

Nevin ÖZDEMİR
Türkiye'deki Üniversitelerin Coğrafya Bölümü Öğrencileri ile Coğrafya Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Öğrenme Stillerinin Karşılaştırılması.....560

Nihat KARAKUŞ, Serdar SELİM, Zeynep R. BOZHÜYÜK ARDAHANLIOĞLU, İsmail ÇINAR, Özgür ÖZER
Aktif Rekreasyon Alanları Dağılımının CBS Teknikleri ile Analizi Üzerine Fethiye Kent Merkezi Örneğinde Bir Araştırma.....570

Nihat KARAKUŞ, Serdar SELİM, Zeynep R. BOZHÜYÜK ARDAHANLIOĞLU, Murat ZENGİN
Fethiye Kenti Açık ve Yeşil Alan Dağılımlarının CBS Teknikleri ile Analizi.....577

Nilgün AÇIK ÖNKAŞ
Türkçe Ders Kitaplarında Coğrafik Unsurlar.....586

Niyazi KAYA, Hakan ÖNAL
Coğrafya Eğitiminde Bir Araç Olarak; Romanlar.....597

Nurhan KOCAN, Neşe YÜCESOY
The Approach of the Geo-Based Tourism for Attractiveness of the Sphere.....605

Nusret KOCA, İskender DAŞDEMİR
Sosyal Bilgiler Öğretiminde Coğrafi Bilgi Sistemlerinin Ders Materyali Olarak Kullanılması.....614

Okan TÜRKAN
Türkiye ile Sahra-Altı Afrika Ülkeleri Arasındaki Ticari İlişkiler (1990-2012).....624

Osman SARIGÜL, Mesut ŞİMŞEK
Polyelerde İnsan Yaşamı: Evriye Polyesi Örneği.....636

Ozan Arif KESİK, Arif Çağdaş AYDINOĞLU
Ulaşılabilirlik Kavramı ve Engelli Örneği 646

Ömer KAYA, Nadire KARADEMİR
Türkiye'de 2000 Genel Nüfus Sayımının 2007-2012 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemlerine Göre Değerlendirilmesi 653

Özge ERDÖLEK, Funda BARBAROS, Akın ERDOĞAN
Türkiye'de Bölgesel Kalkınma Eşitsizliği ve Yatırım Teşvikleri 662

Pınar BÖRÜ, Meneviş UZBAY PİRİLİ
Türkiye'de Binyıl Hedefleri: Düzey I Bölgeleri Kapsamında Bir Değerlendirme 672

Rahman NURKOVIC, Ranko MIRIC
Revitalization Industry Companies in Function of Development of Bosnia and Herzegovina 681

Rauf BELGE, Istvan Oliver EGRESI
The Geography of Islamic Finance in Turkey 689

Selin BAHÇALI, Selver ÖZÖZEN KAHRAMAN
Artvin'den Bursa'ya Bir İç Göç Çalışması 698

Selver ÖZÖZEN KAHRAMAN, Berrin GÜLTAY
Seçimlerde Bölgesel Sıradışı Gözlemler(2007 ve 2011 Genel Seçimleri) 708

Serpil MENTEŞE, Şermin TAĞIL
İznik Gölü ile İlgili Toplumsal Algı ve Çevresel Farkındalık 711

Şermin TAĞIL, Çağan ALEVKAYALI
"Ortak Malların Trajedisi": Gediz Deltasında Arazi Kullanımı-Arazi Örtüsü Değişimi 722

Tanyel ÖZELÇİ ECERAL, Bilge ARMATLI KÖROĞLU
Ekonomik Coğrafyada Evrimsel Yöntem Arayışları: Ankara'da Savunma Sanayi Gelişim Süreci İçin Bir Analiz Çerçevesi 731

Taşkın DENİZ
Uluslararası Doğrudan Yatırımların Türkiye'de Bölge ve İl Düzeyinde Dağılımı (2002-2013) 738

Tayyar DOĞAN, Fatih GÖKYURT, Volkan İdris SARI
2009 Dünya Kalkınma Raporu ve Türkiye'de Şehirleşme 749

Tayyar DOĞAN, Volkan İdris SARI
Afrika'nın Coğrafi Özelliklerinin Ekonomik Kalkınmasına Etkileri 760

Tülay ÖCAL
Somut Olmayan Kültürel Miraslarımızdan Halıcılığın Niğde'de Yaşatılıp Sürdürülebilirliği 770

Uğurcan AYİK
Fikirtepe Kentsel Dönüşüm Projesi Örneğinden Hareketle Siyasal Alandaki Hegemonik Söylemin Kentsel Mekâna Yansımaları 780

Volkan ZOĞAL, Meryem GÜDÜCÜLER
Turizmde Yeni Yaklaşımlar: Cittaslow ve Seferihisar 789

Yunus Emre MUTLU, Cercis İKİEL
Kirazdere Havzası(Kocaeli) ve Çevresinin Jeomorfolojisi 798

Zehra OBUT, Mehmet GÜRBÜZ
Siirt Şehrindeki Mahallelerin Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Benzerlik Analizi....807

Donald P. ALBERT
The First Five Years: International Journal of Applied Geospatial Research....818

BİLDİRİLER (POSTER)....831

Ali Ekber GÜLERSOY, Mehmet Ali Çelik
Küçük Menderes Havzası'nda Arazi Kullanımının Zamansal Değişimi(1984-2012)....832

Arda BAY, Vedat ÇALIŞKAN
Uludağ Yöresinde (Bursa) Alternatif Bir Turizm Türü Olarak Yayla Turizmi....839

Ferit ARSLAN, Vedat ÇALIŞKAN, Selver ÖZÖZEN KAHRAMAN
Selçuk İlçesi (İzmir) Sulak Alanlarında İnsan Çevre Etkileşimi ve Ekoturizm Potansiyeli....849

Gökay GÖKSU, Murat KARABULUT
Kahramanmaraş Şehir Merkezinde Gürültü Kirliliğinin Değerlendirilmesi....859

Mehmet ÖZMAL, Muhterem KÜÇÜKÖNDER, Murat KARABULUT, Gökay GÖKSU
Coğrafi Bilgi Sistemleri Kullanarak Kahramanmaraş Trafik Kaza Analizi....867

BİLDİRİLER (SÖZLÜ)....876

Ali DEMİRCİ, Joseph J. KERSKI, Andrew J. MILSON
Ortaöğretimde CBS'den Dünyada Nasıl Yararlanılıyor? Mevcut Durum ve Gelecek İçin Eğilimler.877

Emrah ÖZPOLAT, Tuncer DEMİR
Tuzla Lagünü Alansal Değişimi (1948–2013)....886

Ertuğrul Murat ÖZGÜR, Ayla DENİZ, Derya HASTA, M. Murat YÜCEŞAHİN
Rusya ile Türkiye (Antalya) Arasında Turizme Dayalı Bir Göç Sistemi Oluşumu....896

Faruk ALAEDDİNOĞLU, Ramazan OKUDUM
Van Gölü Havzasında Su Sporları Festivali ve Katılımcıların Memnuniyet Dereceleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma....906

Nusret DREŠKOVIĆ , Rahman NURKOVIĆ
Influence of Economic Activities on Rural Development in Bosnia and Herzegovina....918

Serkan KÖKSAL, Şermin TAĞIL
Balıkesir İlinde Yaş ve Cinsiyete Göre Cinsel Dokunulmazlığa Karşı İşlenen Suçlar....927

ÖZETLER (SÖZLÜ BİLDİRİLER)....935

ÖZETLER (POSTERLER)....1004

SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASLARIMIZDAN HALICILIĞIN NİĞDE'DE YAŞATILIP SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ

Tülay ÖCAL[1]

ÖZET

İnsanoğlunun tarihi süreç içinde yarattığı ve nesilden nesile aktardığı maddi ve manevi kültür ürünlerine kültürel miras denir. Bu süreç içinde, Türkiye toprakları insanlığın dünya üzerinde var olduğu günden beri, bir kültür üretim ve aktarım merkezi olmuştur. Bunlar geçmiş medeniyetlere ilişkin mimari eserlerle birlikte, yaşam tarzları, gelenek, görenekler, müzik ve eğlence türleri, el sanatları, yemek türleri ve alışkanlıkları gibi somut ve somut olmayan kültürel varlıklardır. Somut olmayan kültürel miraslardan halıcılık el sanatı, Anadolu'ya Orta Asya'dan Türklerle birlikte gelmiş ve günümüze kadar yaşatılmıştır. Ancak halıcılık el sanatı, gelişen teknolojiyle mücadele edememiş ve kırsal kesimin bir ekonomik faaliyeti olarak kalmıştır. Niğde'de kültürel miraslarımızdan olan halıcılık el sanatı, geçmişte birçok kasaba ve köyün en önemli uğraşlarından biri iken, günümüzde kırsal kesimin ekonomik bir faaliyeti hâline gelmiştir ve bir kaç aile tarafından sürdürülmeye çalışılmaktadır.

UNESCO, yok olmaya başlamış olan somut olmayan kültürel mirasların korunarak yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması için, 2003 yılında bir sözleşme imzalamıştır. Somut olmayan kültürel mirasları fazlasıyla bünyesinde barındıran Türkiye de 2006 yılında bu sözleşmeye taraf olmuştur. Bundan sonra Türkiye'de, somut olmayan kültürel miras envanterleri oluşturulmaya başlamıştır ve çalışmalar günümüzde de sürmektedir.

UNESCO'nun sözleşmesindeki somut olmayan kültürel varlıklardan Niğde'de halıcılık el sanatının yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması, kültürel coğrafyanın da konularından biridir. Türkiye'deki somut olmayan kültürel mirasların çoğuna sahip Niğde'nin, bu mirasların korunması için çalışmalar yapması gerekmektedir. Bunlardan halıcılık el sanatlarının yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması için literatür taraması yapılarak, halıcılığın yapıldığı kırsal kesimdeki ailelerle mülakatlar yapılmış ve halıcılık sanatı hakkında bilgi alınmıştır. Bu çalışmada ülke genelinde olduğu gibi Niğde'de de önemli bir potansiyele sahip halıcılık el sanatlarına, hak ettiği değerin verilmemesi ve yok olma süreciyle karşı karşıya olmasından dolayı, bunların yaşatılıp sürdürülebilirliğinin sağlanması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Somut Olmayan Kültürel Miras, Kültürel Miraslarımızdan Halıcılık, Niğde'de Halıcılık

ABSTRACT

Cultural heritage is the physical and intangible cultural attributes created by the people during the historical process and transferred from one generation to another. During this process, since the beginning of humankind Turkey has been the cultural production and transmission center. In addition to architectural works, these products are tangible and intangible cultural attributes like lifestyles, customs, traditions, music and entertainment, crafts, food and habits related to past civilizations. Carpet weaving, which is one of the intangible cultural heritage, came to Anatolia from Central Asia with the Turks and maintained to this day. However, carpet weaving could not compete with the developing technology and stayed as an economic activity of the rural areas. While carpet weaving was one of the most important occupations in many towns and villages of Niğde, it has become an economic activity of the rural areas. Today, it is being continued by only a few families.

To protect and to maintain the disappearing intangible cultural heritage and to transfer them to the future generations, UNESCO adopted the Convention for the Safeguard of Intangible Cultural Heritage in 2003. Amply having these intangible cultural heritage attributes, Turkey signed this convention in 2006. After this date, Turkey has begun to create an inventory of intangible cultural heritage and works related to this are still ongoing today.

One of the intangible cultural heritage mentioned in the UNESCO's convention, sustainability of the art of carpet weaving in Niğde and transferring this to the future generations is also one of the subjects of cultural geography. Having many of these intangible cultural heritage of Turkey, Niğde should work to protect these heritage. In this study, literature review about the sustainability of the art of carpet weaving and transferring this art to future generations was done; interviews were conducted with the carpet weaving families living in the rural areas and information was gathered about carpet weaving from them. The purpose of this study is to give carpet weaving the value it deserves and to ensure the sustainability of this art, which has an important potential in Niğde as well as Turkey.

Keywords: İntangible Cultural Heritage, Carpeting of Our Cultural Heritage, Carpeting in Niğde

[1] Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı Öğretmenliği, email: tocal@nigde.edu.tr

1.GİRİŞ

Dünyada coğrafyanın uygun olduğu yerlerde insanlar yerleşerek, kültürler yaratmışlar ve bu kültürleri de kendileriyle birlikte yaşatarak gittikleri her yere aşımışlardır. Zamanla bu kültürde de çeşitlilik artmış ve her toplumun kendine özgü kültür değerleri ortaya çıkmıştır. Bu yüzden kültürün "belirli bir zamanda belirli bir yerde yaşayan belirli bir grup insanın karekteristik hayat tarzı" (Zimalzak ve Stansfield 1983) olarak tanımlanması belki de en doğrusu olacaktır. Gerçekten de, öğrenilen bir davranış olan kültürde, kültürel normlar yoluyla şaşırtıcı bir bütünlükte nesilden nesile aktarılır ve her nesil devraldığı kültürü değişime uğratarak ona yeni ögeler ekler. Kültür coğrafyası da böylece, kültür grupları ve toplumun mekânsal işleyişi bakımından mekânsal çeşitlilikleri inceler (Tümertekin ve Özgüç, 1997: 82). Bu mekânda insanın yaşama alanı olarak seçtiği yerlerin farklılığı yaşama biçimine, kültürlerine doğrudan yansımaktadır. Kültür insanın doğa karşısında doğayla birlikte yaşamını sürdürebilmesi için ürettiği her şeydir (Güvenç, 1994: 48). Kültür ile coğrafyayı birleştiren kültürel coğrafya, kültür grupları ve toplumun mekânsal işleyişi bakımından ortaya çıkan mekânsal çeşitlilikleri coğrafi bir yaklaşımla ortaya koymaktadır (Emekli, 2006).

Milletleri meydana getiren temel unsurlardan birisi de kültür dediğimiz maddi manevi değerlerdir (Alım, 2009). Kültürün bir toplumun sahip olduğu maddi ve manevi değerlerden oluşan bir bütün olduğunu söyleyen bilim insanları, aynı zamanda kültürün toplumda mevcut bilgi birikimi olduğunu savunmaktadırlar (Uygur ve Baykan, 2007). Kültür; sosyal antropoloji, sosyal psikoloji, tarih, sosyoloji ve etnoloji gibi sosyal bilimlerin ortak olarak ele aldıkları konudur. Tabii ki, bu bilimlerin her biri kültürü, kendilerini ilgilendiren yönleriyle ele almaktadır (Arslanoğlu, 2001). Bu durumda kültür, genellikle kendisini inceleme alanı olarak seçen sosyal bilimler cephesinden ele alınmakta ve tanımlanmaktadır (Gülcan, 2010). Coğrafya da kültürü süreçler (insanların düşünceleri ve yaşama biçimleri) ve bu süreçler sonucunda oluşan ürünler (binalar, el sanatları, sanat ve gelenekler) kapsamında ele almaktadır. (Aliağaoğlu, 2004; Çetin, 2009).

Coğrafyanın hazırladığı bu kültürler zaman içinde şekillenerek ve birleşerek tarihî ve kültürel mirasları oluşturmakta ve bulundukları ortamda somut ve somut olamayan kültürel mirasları yaratmaktadır. Bunlardan "Somut olmayan kültürel miras ise toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler anlamına gelir. Kuşaktan kuşağa aktarılan bu somut olmayan kültürel miras, toplulukların ve grupların çevreleriyle, doğayla ve tarihleriyle etkileşimlerine bağlı olarak, sürekli biçimde yeniden yaratılır ve bu onlara kimlik ve devamlılık duygusu verir; böylece kültürel çeşitliliğe ve insan yaratıcılığına duyulan saygıya katkıda bulunur (Köşklük, Kaya, 2013). UNESCO, 1972 yılında kabul edilen Doğal ve Kültürel Dünya Mirasının Korunması Sözleşmesi'nden başlayarak somut olmayan kültürel mirasın korunması için önemli kararlar almıştır. Bu kararlardan biri 1989 yılındaki Geleneksel ve Popüler Kültürün Korunması Tavsiye Kararı'dır. Bu karar, folklorun korunması yönünde UNESCO tarafından alınmış ilk önemli karardır. Bu konuda 1995-1999 yılları arasında yapılan bölgesel ve alt bölgesel sekiz seminer, bütün dünyada folklorun korunması konusunda önemli bir duyarlılık yaratmıştır. 1999 yılında Washington'da gerçekleştirilen konferans ise, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'nin hazırlanmasına giden yolda önemli adımlardan biri olmuştur. Sonuç olarak denilebilir ki 1989 Tavsiye Kararı, 1994 Yaşayan İnsan Hazineleri ve 1997/1998 İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Başyapıtları İlan programlarıyla birlikte, 2003 Sözleşmesini yaratan üç temel belgeden biridir (Öcal, 2008a, Öcal, 2008b; Öcal, 2013). İş bu Sözleşme bağlamında, sadece, uluslararası insan hakları belgeleri esaslarına uyan ve toplulukların, grupların ve bireylerin karşılıklı saygı gereklerine ve sürdürülebilir kalkınma ilkelerine uygun olan somut olmayan kültürel miras göz önünde tutulacaktır (Paris, 17 Ekim 2003 MISC/2003/CLT/CH/14).

Kültürel boyuttan bakıldığında özellikle küreselleşmeyle birlikte mahalli kültürlerin adeta yeniden keşfi ve kimliklendirilmesi, kültürel ürünlerin korunması ve yayılması, evrensel pazarlara sunumu noktasındaki arayışlar, insanları kültür konusunda yeniden düşünmeye yöneltmiş ve kültür bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmeye başlamıştır. Bugün dünyanın değişik ülkelerinde halk kavramı ve kültür ürünleri farklı yönleri ele alınarak yeniden tanımlanmakta, kültüre bakış açısı yeniden şekillenmekte, yerel ve millî olanın tespiti, korunması ve yayılması noktasında çalışmalar sürdürülmektedir (Arslan, 2006). UNESCO'nun somut ve somut olmayan kültürel miras envanterleri, acil ve temsili listelerle yaşayan insan hazineleri, dünya miras şaheserleri hazırlanmasını temin etmeye çalışması, öncelikle sürdürülebilir ekonomi, özellikle de kültür ekonomisi, dolayısıyla kültür turizmi için gerekli olan

altyapının oluşturulması anlamına da gelmektedir. Yöresel festival, şenlik, panayır gibi kültürel etkinliklerle el sanatları, mirasın kültür turizmine en yatkın alanları olarak tanımlanmaktadır. Buna karşılık kültür turizminin etkisiyle el sanatlarının "turistik sanatlara", yöresel şenlik ve kutlamaların da "turistik animasyonlara ve faaliyetlere" dönüştüğü belirlenmiştir (Kirshenblatt- Gimblett ve Bruner, 1992: 300- 307; Özdemir, 2009).

Kültür ekonomisi ve endüstrileri, ülkelerin sürdürülebilir ekonomik kalkınmalarının sağlanmasına önemli katkılar sağlamaktadır. UNESCO'nun gerek somut ve somut olmayan kültürel miras ile kültürel anlatımların çeşitliliğini korunmasına yönelik sözleşmeleri, özellikle gelişmekte olan ülkelerin kendilerine ait kültürel hazineleriyle sürdürebilir bir ekonomik kalkınma hamlesini yapmalarına yönelik olduğu açıktır. Bu nedenle Türk dünyası somut olmayan kültürel miras platformunun ekonomik kalkınmaya da önemli faydaları olacaktır (Özdemir, 2009). Ne var ki ekonomik kalkınmadaki zanaat, geleneksel küçük üretimin tüm ekonomik ve toplumsal özelliklerini sürdürmekle birlikte, bir kültür mirası olarak yok olma tehdidi altındadır. Bu tehdit özellikle yerel yönetimin geleneksel zanaata bakışından ve her türlü imalatı bu bölgeden çıkarma amacını kentsel politika gündemine almasından kaynaklanmaktadır (Evren, 2012; Ökten ve Evren, 2013).

Somut olmayan kültürel mirasların küreselleşme ve teknolojiyle birlikte yok olduğunu gören dünya devletleri daha önce UNESCO'da aldıkları kararları daha da genişleterek, 17 Ekim 2003 tarihli 32. Genel Konferansı'nda Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'ni kabul etmiştir. Sözleşme'nin ikinci maddesi Somut Olmayan Kültürel Miras'ı tanımlamakta, korunması ve yaşatılması için devletlere düşen sorumlulukları belirtmektedir. 20-23 Ekim 2004 tarihleri arasında NESCO tarafından Japonya'da düzenlenen "Somut ve Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Uluslararası Konferansı: Bütüncül Yaklaşımlara Doğru" başlıklı Yamato Deklarasyonu'nda somut olmayan kültürel mirası korumanın somut kültürel mirası korumak kadar önemli olduğu ifade edilir. Bununla birlikte bildiride, otantiklik kavramının maddi kültürel mirastaki uygulamasının somut olmayan kültürel mirastakinden farklı olduğu, somut olmayan kültürel miras kavramının sürekli olarak yeniden yaratıldığı vurgulanmaktadır (Basat, 2013). Bu tarihten sonra Fransa, Japonya, Çekoslovakya, İngiltere, Bolivya, Çin gibi bir çok ülkede somut olmayan kültürel hazineler envanter altına alınmaya başlanmıştır. 2009 yılında Çin tarafından Acil Koruma Gerektiren Liste'ye yazdırılan "Çin ahşap kemer köprülerinin inşasında geleneksel dizayn ve pratikler" başlıklı miras buna örnek olarak verilebilir (Gürçayır, 2011). UNESCO tarafından 2003 yılında imzalanan somut olmayan kültürel miras sözleşmesini Türkiye 27 Mart 2006 yılında imzalamış ve bundan sonra çok eski bir tarihe sahip olan Türkiye somut olmayan kültürel hazine envanterlerinin çalışmalarına hız vermiştir. Çünkü Türkiye toprakları insanlığın ilk göçü sayılan ve 1.8 milyon yıl önce ilk kültürel üretimi yapan insanların Afrika kıtasından diğer kıtalara geçişinden itibaren, insanlığın bir kültür üretim ve aktarım merkezi kimliğini kazanmıştır (Gülcan, 2010). Bunun sonucu Türkiye, geçmiş kültür mirası ile sayısız somut olmayan kültürel miraslara fazlasıyla sahiptir. Ancak Türkiye gibi köklü tarihî kültürel mirasa sahip olduğu halde gelişmekte olan, ekonomik sosyal, kültürel yaşamında hızlı değişiklikler gözlenen ülkeler için ciddi bir tehdit oluşturmaktadır (Canıtez, Dalgıç, Canıtez, 2005). Bu güne kadar kaybedilen somut olmayan kültürel mirasların sayısının belirsiz olması, tehdidi gözler önüne sermektedir.

2. TÜRKİYE'DE SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS ÇALIŞMALARI

Türkiye'de somut olmayan kültürel mirasların korunması konusunda bilinçlenme günümüzde daha da artmasına rağmen, daha çok çalışmamız ve emek harcamamız gerekmektedir. Çünkü köklü ve çok eski tarihe sahip olan ülkemizin sayısız somut olmayan kültürel değerleri yok olmuştur. Bu değerleri yaşatmak için Kültür ve Turizm Bakanlığı iller bazında İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri, Üniversiteler bünyesinde ve özel teşebbüslerle iş birliği yaparak çalışmalarını sürdürmektedir. Ancak küreselleşme ve teknoloji bu çalışmaların önüne geçmekte ve somut olmayan kültürel miraslar zaman içinde yok olmaya devam etmektedir.

Küreselleşmenin etkisi ekonomik sektörlerin tümünde ve sosyal bileşenlerin hepsinde görülmektedir. Böylece, küresel dünyada çok büyük bir hızla değişen değerler, kurallar ve şartlar (Elgin ve Nuhoğlu, 2007; Emekli, İbrahimov, Soydan, 2006) somut olmayan kültürel mirasları ortadan kaldırmaktadır. Küreselleşme ve teknolojik gelişmeler devam ederken, kültür ekonomisi ve endüstrileri de ülkelerin ekonomik kalkınmalarının sağlanmasına önemli katkılar yapmaya devam etmektedir. UNESCO'nun gerek somut ve somut olmayan kültürel miras ile kültürel anlatımların çeşitliliğinin korunmasına yönelik

sözleşmeleri, özellikle gelişmekte olan ülkelerin kültürel hazineleriyle sürdürülebilir bir ekonomik kalkınma hamlesidir (Özdemir, 2009). Gerek UNESCO Yaşayan İnsan Hazineleri Yönergesi gerekse bu yönergeye bağlı olarak Fransa tarafından oluşturulan ulusal sistem, somut olmayan kültürel mirasın kuşaktan kuşağa geçişinde "usta-çırak" ilişkisinin önemini açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Türkiye somut olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'nin tanımladığı beş temel alanda binlerce sanat ustasına sahip olan zengin bir ülkedir ve bu ustalar günümüzde hâlâ sanatlarını sürdürmektedir. Gazi Üniversitesi Türk Halkbilimi Araştırma ve Uygulama Merkezi yayınları arasında çıkan Türkiye'de 2004 yılında Yaşayan Geleneksel Meslekler adlı çalışma bunun en son kanıtlarından biridir. Geleneksel sanatların ve mesleklerin birçok alanının seçkin ustaları, Türkiye genelinde yok olma tehlikesi yaşamaktadır. Birçok meslek ve sanat kolunda artık usta bulmak mümkün değildir (Ökten ve Evren, 2013).

Üniversite düzeyinde yapılan çalışmalardan bir diğeri de Selçuk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Heykel Bölümü tarafından hazırlanan "Geleneksel Mimarinin Yaşayan İnsan Hazineleri: Yapı Ustaları" başlıklı projedir. Anılan çalışma yapı kültürlerinin nesilden nesile aktarılmasının uygulayıcıları olan yapı ustalarının, tarihî çevreler ve geleneksel yapılarda somutlaşan bilgi, beceri, anlam ve değerlerini araştırmayı ve ortaya koymayı amaçlayan bir projedir. UNESCO Türkiye Millî Komisyonu tarafından desteklenen proje kapsamında, yapı ustalarının bilgilerinin/deneyimlerinin yeni nesillere aktarımının, usta çırak ilişkisini canlandırması açısından eğitim kurumları içerisinde örnek oluşturabileceği düşünülmektedir. Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü tarafından 2009-2011 yılları arasında gerçekleştirilen "Karagöz Öğreniyorum (Somut Olmayan Kültürel Miras) Projesi" gençlerin somut olmayan kültürel mirasları hakkında farkındalık düzeylerini arttıran başka bir önemli projedir (Teke, 2013).

Somut olmayan kültürel miras ve sürdürülebilir kalkınma ilişkisine kuşaktan kuşağa aktarım, değer oluşturma ve farkındalık geliştirme bağlamında baktığımızda Türkiye'de uygulanan başka projelerden de söz etmek gerekir. Bu projelerden biri Anadolu Sigorta ile Kültür ve Turizm Bakanlığı iş birliğinde geçekleştirilen "Bir Usta Bin Usta" projesidir. 2010 yılında başlatılan projede Anadolu Sigorta, kurum stratejisine ve hedef kitlelerinin beklentilerine uygun olarak bir sosyal sorumluluk projesi geliştirmiştir. "Bir Usta Bin Usta" projesinin amacı; kamuoyunun ilgisini, kaybolmaya yüz tutan mesleklere ve yerel değerlere çekmek, bu mesleklerin yeniden canlanmasını sağlamak ve meslek ustalarının deneyimlerinin geleceğe taşınmasını sağlamaktır (http://www.birustabinusta.com.tr/tr/ proje-bilgileri/bir-usta-bin-usta-hakkinda). Kültür Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Müdürlüğü'nün teknik danışmanlığında yürütülen projede kaybolma riski olan mesleklerin belirlenebilmesi için, sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapılmaktadır. Proje kapsamında her yıl Kültür Bakanlığı'nın önerdiği iller arasından 5 il ve meslek seçilmekte ve her meslek için 15 ile 20 arasında kursiyer eğitilmektedir. Proje ile 10 yıl boyunca 50 mesleğin ve toplam 1.000 usta adayının desteklenmesi hedeflenmektedir. "Bir Usta Bin Usta" projesi kapsamında 2010 yılı için Karagöz Tasvir/Bursa, Lületaşı İşlemeciliği/ Eskişehir, Edirnekâri/Edirne, Kutnu Dokumacılığı/ Gaziantep, Kazaziye/Trabzon olarak 5 il ve meslek belirlenmiştir. Bu beş ilde Kültür Bakanlığı'nın belirlediği Sivil Toplum Kuruluşları tarafından düzenlenen kurslarda kursiyerlere meslekle ilgili temel eğitim verilmiştir. 2011 yılı için belirlenen iller Çorum/ Kargı Bezi Dokumacılığı, Hatay/İpek Dokumacılığı, Mardin/Taş İşlemeciliği, Sivas/Boynuz Tarak, Van/ Savatlı Gümüş İşlemeciliğidir. Bu proje hem mesleki eğitimi desteklemekte hem de mesleki eğitimin ardından o mesleğin yaşamasını garanti altına almaktadır. Bir Usta Bin Usta projesinin üçüncü yılı olan, 2012 senesi içerisinde ise Ankara'da Sedef Kakma, Kars'ta Kilim ve Heybe Yapımı, Muğla'da Cam Üfleme, Nevşehir'de Çömlek Yapımı ve Tokat'ta Yazma Baskı kurslarının başlatılmasına karar verilmiştir. Projenin 4. yılında Kahramanmaraş'ta Ahşap Oyma, Manisa'da Gördes Halıcılığı, Mersin'de Namrun İğne Oyacılığı, Rize'de Sepet Örücülüğü ve Tekirdağ'da Karacakılavuz El Dokumacılığı üzerine odaklanılmaktadır. Proje eski ve yeni kuşaklar arasındaki kültürel boşluğu doldurarak sürdürülebilir kalkınmanın toplumsal boyutuna hizmet etmekte ve eski kuşakla yeni kuşağın bilgisini buluşturmaktadır. Bunun yanı sıra geleneksel meslekleri ve bunları icra ederken kullanılan doğal malzemeyi koruması, projenin çevre duyarlılığını göstermektedir. Ayrıca katılan kursiyerlere iş ve kredi imkânlarının sağlanmasıyla da proje ekonomik bir sürekliliğe yardımcı olmaktadır (Özünel, (2013).

Somut olmayan kültürel mirasın aktarımına keçeçilik sanatıyla katkıda bulunan Nurgül Begiç'dir. Nurgül Begiç unutulmaya yüz tutan el sanatlarından keçeciliğin ilk kadın temsilcisidir. Keçecilik geleneksel yolla gelişen, usta-çırak ilişkisi ya da babadan oğula bir meslek bırakma geleneğinin sürdürülmesi ile bugüne taşınmış bir el sanatıdır. Günümüzde Anadolu'nun belli bölgelerinde sınırlı

sayıda usta tarafından geleneksel olarak sürdürülmektedir. Anadolu'da unutulmaya yüz tutmuş bu eski Türk sanatlarından biri olan keçeciliği canlandırmayı ve bütün dünyaya tanıtmayı kendine hedef edinen ve yaklaşık on sekiz yıldır bu alanda uğraş veren Nurgül Begiç aynı zamanda Kültür Bakanlığı "Somut Olmayan Kültürel Miras Taşıyıcısı" özelliğine de sahip bir sanatçıdır (Türkyılmaz, 2013). Bunlar somut olmayan kültürel mirasların yaşatılıp sürdürülebilirliğini sağlamak için yapılan birkaç çalışmadır. Bunlardan UNESCO'nun sözleşmesindeki somut olmayan kültürel varlıklardan Niğde'de halıcılık el sanatının yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması, kültürel coğrafyanın da konularından biridir.

3. AMAÇ-YÖNTEM

Bu çalışmanın amacı, Türkiye genelinde olduğu gibi Niğde'de de önemli bir potansiyele sahip halıcılık el sanatlarına, hak ettiği değerin verilmemesi ve yok olma süreciyle karşı karşıya olmasından dolayı, yaşatılıp sürdürülebilirliğinin sağlanmasıdır. UNESCO'nun sözleşmesindeki somut olmayan kültürel varlıklardan Niğde'de halıcılık el sanatının yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması, kültürel coğrafyanın da konularından biri olduğu için halıcılık sanatının önemine vurgu yapılmıştır.

Niğde'deki halıcılık el sanatlarının yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması için literatür taraması yapılarak, geçmişteki halıcılık el sanatının önemi hakkında yaşlılarla görüşmeler yapılarak bilgi alınmıştır. Halıcılığın yapıldığı kırsal kesimdeki ailelerle mülakatlar yapılmış ve halıcılık sanatını icra eden ev kadınlarıyla birebir görüşmeler yapılmıştır. Bu esnada halı dokuması yapan atölyelerdeki kadınların fotoğrafları çekilerek, halılardan elde ettikleri gelirler hakkında bilgi alınmıştır.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

4. 1.Çalışma Alanının Coğrafi Konumu

Çalışma alanımız Niğde, İç Anadolu'nun Orta Kızılırmak Bölümü'nün güney-doğusunda, Karasu vadisinin batısında volkanik yapılı Melendiz Dağları'nın kenarında ve doğuda eski temele ait Kırkpınar Dağı arasındaki yerde kurulmuştur. Niğde kalesinin batısında, vadi uzanmaktadır. Niğde şehrinin kuzeyde halıcılık el sanatının yapıldığı Çiftlik ilçesi ve Gölcük kasabası, batısında Fertek ve Koyunlu kasabası sınır oluşturur. Güneybatısını Bor ilçesi çevrelerken, doğuda Çamardı ilçesi bulunmaktadır. Buraları somut olmayan kültürel miraslardan halıcılık el sanatının yapıldığı sahaları oluşturmaktadır.

Şekil 1. Niğde İlinin Lokasyon Haritası.

Niğde il sınırları kuzeybatıda Aksaray ilinin Gülağaç ve Güzelyurt ilçesi, kuzeyde Nevşehir ilinin Derinkuyu ve Acıgöl ilçesi, kuzeydoğuda Kayseri ilinin Yahyalı ve Yeşilhisar, batı ve güneybatıda Konya ilinin Emirgazi, Ereğli ve Halkapınar, güneyde Mersin ilinin Çamlıyayla ve Tarsus, güneydoğu ve doğuda Adana ilinin Aladağ ve Pozantı ilçeleri ile komşudur, Niğde'nin denizden yüksekliği 1250 metredir (Şekil 1).

4. 2. Kültürel Miraslardan Halıcılığın Niğde'de Gelişimi

Türklerin geleneksel dokumacılık sanatlarından olan halıcılık sanatı somut olmayan kültürel mirasımızdan olduğu için kültürel coğrafyada da yer verilmesi gerekmektedir. Bu el sanatını yaratan ve günümüze kadar yaşatan beşeri coğrafyanın bir parçası olan insanoğludur. Halıcılık sanatını ilk olarak Orta Asya'da Türklerin bulunduğu bölgede ortaya çıkmış ve gelişim sağlamıştır. Bu dokumacılık sanatı, Anadolu'ya Selçuklu Türkleri'yle girmiş ve yeni gelişmeler kaydederek günümüze kadar yaşatılmıştır. Türk halılarının tarihi ile ilgili olarak, kesintisiz ve düzenli kronoloji; 13. yüzyıl Anadolu Selçuklu devrinde, Konya Alaaddin camisi için yapılmış olan sekiz adet Selçuklu halısının bulunması ile başlamıştır diyebiliriz. 13. yüzyıla tarihlendirilen ve Anadolu'da Türkmenlerle başlamış olan bu kesintisiz tarihçe, Türkmen boy ve oymaklarının düz ve düğümlü dokumalar konusunda dünyanın en güzel örneklerini verdiklerini kanıtlamaktadır (http://halisanati.blogspot.com.tr/p/hali-sanati-tarihi.html). Ancak küreselleşme ve teknolojik gelişmeyle rekabet edemeyen halıcılık el sanatı, Anadolu'nun bazı illerindeki kırsal kesimlerde ayakta kalma mücadelesi vermektedir. Bunlar Ağrı, Aksaray, Antalya, Ardahan, Balıkesir, Gümüşhane, Isparta, Kayseri, Kırşehir, Kocaeli, Manisa, Muğla, Niğde, Samsun, Sivas, Uşak, Yalova gibi illerimizdir (http://aregem.kulturturizm.gov.tr/TR,51121/hali-dokuma-sanati.html).

Niğde ili de Anadolu Selçukluları döneminde fethedilmiş ve burası Selçuklu'nun önemli Vilayetlerinden biri olarak buraya yörükler yerleştirilmiştir. Halıcılık el sanatı da Niğde'de Yörüklerle başlamış ve yaşatılarak günümüze kadar sürdürülebilirliği sağlanmıştır. Göçebelerin yerleşik hayata geçişiyle birlikte halıcılık el sanatı da bütün evlerde dokunmaya başlanmıştır. Özellikle her evde bulunan halı tezgâhlarında genç kızların çeyizlik halıları dokunduğu gibi halılar eve gelir getirmesi amaçlı da dokunarak dışarıya satılmaktaydı. Günümüzde Alâeddin tepesi mevkiinde hala eski el dokuması çeyizlik el halıları satan halı pazarı perşembe günleri kurulmaktadır (Fotoğraf 1). Niğde'de kadınlar evlerde tezgâhlarda halıları dokurken, XIX. Yüzyıl'da Bor'da İngilizler bir halı atölyesi kurarak, dokuma için şirket tarafından verilen malzemeler, yöre halkı tarafından dokunmuştur. Aynı dönemde Nevşehir ve Ürgüp'te de İngilizler şirket kurmuştur. XX. Yüzyıl Osmanlı Dönemi'nde Bor Kaymakamı Ali Kemal Bey, İlçe halkına iş ortamı yaratmak için çarşı pazar gezerken Kemerhisar'dan gelen halı ve seccadelerin satıldığını görmüştür. Halıcılık sektörünün gelişeceğini düşündüğünden İzmir'de Şark Halı Kumpanya'sına bir mektup yazarak burada işçiliğin ucuz ve yöre halkının halı dokumaya yatkın olduğunu belirtmiştir. Firmanın bir yetkilisi gelerek inceleme yapmış ve Rum okulunun alt katında Istarhane adıyla iş yeri kurulmuştur ve işe başlanmıştır (Türlü, 2013: 10).

Fotoğraf 1. Niğde'de Perşembe Günleri Kurulan Halı Pazarı.

Macar Gezgin Bela Horvarth da 1913 yılında geldiği Niğde'de için: halıcılığın yöredeki önemine değinerek, kök boya ile boyanan halıların İstanbul, Mersin, Adana, ve Marsilya gibi yerlerde satıldığını anlatır. Niğde'de 80 kadının çalıştığı Halı fabrikasının bulunduğunu ve halıcılığın atılım yaparak ev idaresinde halı şirketi tekrar canlandırılmış, belirli süre güzel halılar dokunmuş fakat bu uzun sürmemiştir (Atlı, 1999). Niğde'nin Kemerhisar Beldesi'nde, 1955-1956 yıllarında belediye binasının

içerisinde atölye halıcılığı başlatılmıştır ve faaliyeti uzun sürmemiştir. Niğde'de halı dokumacılığı 1970'li yıllara kadar geleneksel özelliklerini koruyarak varlığını sürdürmüştür. Özellikle yörenin karakteristik desenleri ve doğal kök boyası renkleri korunarak dokunma yapılmıştır. Bundan sonra Niğde'de iki tip halı dokuması görülür. Bunlardan biri yerel halkın ihtiyacına yönelik olurken, ikincisi ticari amaçla dokunan halılardır (Türlü, 2013: 10).

Niğde'de 1972 yılında halıcılığın gelişimi için Mahalli İdareler Halıcılık, El Sanatlarını Geliştirme ve Yayma Birliği kuruldu. Birliğe bağlı halıcılık okulu 90 öğrenci ile faaliyete başladı. Halıcılık okulunda Niğde ve civarında dokunan 900-1000 yıl öncesine ait eski Türk Halılarının motifleri araştırılarak, 1972 yılında slayt haline getirildi (Türlü, 2013: 10)(Fotoğraf 2).

Fotoğraf 2. Niğde'nin Eski Halıları.

1980'li yıllarda evlerdeki üretim ile birlikte yine şirketler için dokuma yapan atölyeler kurulmuş ve bununla birlikte, yörede dokunmaya başlanan imalat halı üretimi on beş yıl kadar devam etmiştir. Ayrıca 1990 yılında Bor Sosyal Dayanışma Vakfı öncülüğünde Paşa C,amii'de yörede dokunmaya başlayan imalat halı üretimi on beş yıl kadar devam etmiştir. Ayrıca 1990 yılında Bor Sosyal Dayanışma Vakfı öncülüğünde Paşa Camii altındaki bedestende Hereke halısının özelliklerini taşıyan halıların dokunduğu kayıtlara geçmiş, ancak dokunulan halı kalitesinin yöreye uygun olmaması, işin kısa sürmesine neden olmuştur. 1988 yılı itibariyle yörede hem geleneksel hem de ticari üretim yapan yaklaşık 10.000 dolayında tezgah bulunduğu ve her tezgahta iki kişinin çalıştığı ifade edilmiştir. Halı üretiminin atölyelere kayması ile evlerde dokunan halı sayısı oldukça azalmıştır (Türlü, 1998).

1990 yılların başında yörede dokunan şirket halılarının daha profesyonel bir şekilde yapılabilmesi için kurulan Niğde Mahalli İdareler Halıcılık El Sanatlarını Geliştirme ve Yayma Birliği ve Halk Eğitim Merkezi işbirliği ile usta öğrencilerin kontrolünde atölyelerde halı dokumacılığı devam etmektedir. Niğde Valiliği Halıcılık Birliği hem halıcılığa hem de Niğde ekonomisine olan katkısından dolayı önemlidir. Bu birlik şu anda 5 firmaya üretim yapmakta ve dokunan halılar firmalar tarafından başta ABD, Batı Avrupa Ülkeleri ve Arap ülkeleri olmak üzere ihraç edilmektedir. Fakat son yıllarda Asya ülkelerindeki ucuz halı üretimi Türkiye'nin halı üretimindeki payını düşürmüştür ve Niğde'deki halı dokumacılığını çok kötü etkilemiştir. 2005 yılında 162 m^2 büyüklüğünde tek parça yün halı dokunarak, Cumhuriyet tarihinin en büyük tek parça halıları dokunmuştur. Birlik tarafından 2005 yılında hazırlanan "Halı Dokuma ve Desinatörlüğü Eğitim Uygulama Merkezi" adlı proje Avrupa Birliği tarafından uygun bulunmuş ve ekonomik destek sağlanarak merkezde her yıl açılan kursta desinatörlük eğitim kursu verilmektedir. 1990'larda halı imalatı yapan 60 adet firma ve 7000 tezgâh vardır. Bu 2000 yılının başında firma sayısı azalırken, 2008 yılında sayı 13'e düşmüş ve 2010 yılında iki firma kalmıştır (Türlü, 2013: 10).

Niğde halıcılığını korumak ve geliştirmek adına kurulan birliğe 2007 yılında İl Özel İdaresi, 47 Belediye, 36 Köy Muhtarlığı olmak üzere toplam 84 mahalli idare üye konumundadır (Gürer, 2010.535). 2013 yılı itibariyle birlik faaliyetlerini Niğde il genelinde sürdürmekte ve ancak halıcılık kursu ve tezgahları yeterince çalışmamaktadır (Fotoğraf 3). Çünkü zaman içinde eşsiz sanat eserlerinin teknolojiye yenik düşmesi yörede somut olmayan kültürel miraslardan halıcılık sanatının her geçen gün azalmasına neden olmuştur.

Fotoğraf 3. Niğde Halıcılar Birliği ve Halı Dokuma Tezgahları ile Halı Dokuyan Kadınlar.

Günümüz için Niğde merkezde 30 kursiyer, Bor merkezde 30 kursiyer ve Bor Havuzlu köyünde 30 kursiyerle faaliyetini sürdürmektedir. Niğde Çiftlik İlçesi'nin Kitreli, Bozköy ve Sultanpınarı köyleri, Bor'un Obruk köyü ve Çamardı'nın Uluağaç köylerinde halı atölyeleri açıktır, ancak köydeki kadınlar bağ ve bahçedeki işler bittikten sonra ikinci iş olarak halıcılık faaliyetlerine katılmaktadır. Burada halıcılık sanatını yürütenler belirli yaşın üzerindeki kadınlardan oluşmakta ve genç kızlar halıcılık sanatıyla ilgilenmemektedir. Bunun sonucu halıcılık sanatı olumsuz etkilenmiş ve yok olmaya başlamıştır. Özellikle Çamardı İlçesi Merkezi ve köylerinde halıcılık atölyelerinin birçoğunun kapanmasına neden olmuştur (Fotoğraf 4). Gelişen teknoloji karşısında atölyeler kapanırken ev tezgâhları tamamen ortadan kalkmakta ve yüzlerce yıllık bir geçmişe sahip halıcılık kültürel sanatı yok olmayla karşı karşıyadır. Çünkü günümüz gençleri de bu halıcılık sanatına fazla ilgi göstermemekte ve el sanatı olan kültürel mirası devam ettirecek ustalar yetişememektedir.

Fotoğraf 4. Niğde İli Bor İlçe Merkezi ve Köylerindeki Halı Kurs ve Atölyelerinden Görünü

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Genç nüfusa sahip olan Türkiye, gençlerin somut olmayan kültürel miras aktarımında büyük rol oynadıklarının bilincindedir. Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'nin hükümetler arasında yürütülen basit bir sözleşme olmaktan kurtarılması topluluk ülke insanlarının bu mirasa sahip çıkmasıyla mümkün olacaktır. Dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi Türkiye'de de geleneksel olarak nitelenen kültürün sürekliliğinin sağlandığı ortamlar ortadan kalkmaktadır. Gençler, günümüzde köylerde dokunmakta olan halıcılık el sanatı kültürel miraslarıyla ya hiç karşılaşamamakta ya da müzelerde ve eski belgesel yapımlarında görmektedirler. Bu nedenle gençlerin öncelikle somut olmayan kültürel miraslar hakkında bilgi düzeyleri artırılmalı, sonrasında bu mirasın sürdürülebilirliğini güvence altına almaları sağlanmalıdır. Bunu da ancak kültürel mirasa sahip çıkacak gençlerin de beklentileri dikkate alınarak gerçekleştirebiliriz.

Yukarıda belirttiğimiz konularda Niğde'deki gençlerinde görüşleri alınmalı ve kültürel mirasımız olan halıcılık sanatı işsiz olan gençlerimize tanıtılmalıdır. Böylece hem gençliğe hem de somut olmayan kültürel miraslarımızdan halıcılık sanatına canlılık getirilerek, iki yönlü sürdürülebilirlik sağlanmış olacaktır. Niğde'nin İlçe Merkezleri ve köylerindeki halı atölyelerinde çalışan kadınlarla görüşmeler ve mülakatlar yapılmıştır. Bu halıcılık el sanatıyla uğraşan kadınların sigorta gibi bir güvencesi olursa, bu sanatı devam ettirecekleri belirtilmiştir. Özellikle genç neslin halıcılık sanatıyla ilgilenmeme nedenlerinin bu işi yapanların bir güvencesi olmadığı için, tercih etmedikleri yaptığımız mülakatlarda ortaya çıkmıştır.

Niğde'de kurulan halıcılık Birliği'nin kapsamı genişletilerek, özel teşebbüste işin içine alınmalı ve işletmecilik geliştirilip genç kızlarımıza yeni iş olanakları sağlanarak, halıcılık sanatının kültürel değerleri gençlere kazandırılmalıdır. Özellikle Niğde'de yok olmayla karşı karşıya olan kültürel miraslarımızdan halıcılık el sanatının yaşatılması için üniversite düzeyinde projeler başlatılmalı ve üniversiteler düzeyinde eğitim kursları verilmelidir. Özellikle eski Türk kadınının duygularını yansıtan eski Niğde halıları koruma altına alınarak, bunlar genç kızlarımıza tanıtılmalı ve sadece kırsal kesimdeki kızlarımız değil şehirde yaşayan genç kızlarımız da kültürel mirasımız olan halıcılık el sanatı konusunda bilinçlendirilmelidir.

Gelecek yıllarda açılması planlanan Halıcılık Müzesi açılarak Niğde'nin 1972 yılında arşivlenen halı motifleri dokunmalı ve müzede sergilenmelidir. Bu müzede ek binalarda kültürel sanat çalışmaları yapılırken, lokanta ve cafe gibi alanlarda halka hizmet etmelidir. Böylece çok yönlü tarihi kültürel miraslarımızdan olan halıcılık sanatının sürdürülebilirliği sağlanırken ekonomik gelire de katkı sağlamış olur.

KAYNAKÇA

Alım, M. (2009). Bir Kültürel Coğrafya Çalışması: Iğdır'da Nevruz / A Cultural Geography Study: Nauruz In Igdır, *Doğu Coğrafya Dergisi.* Cilt 14, Sayı 22, 231-238.

Aliağaoğlu, A, (2004). Sosyo-kültürel Miras Turizmi ve Türkiye'den Örnekleri, *Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafya Araştırmaları Merkezi coğrafi Bilimler Dergisi,* 2(2), Ankara, 55-70.

Atlı, H. E. (1999). *Geçmişten Günümüze Bor*, Yardım Sevenler Derneği Yayını İstanbul, 39-44.

Basat, E. M. (2013) Somut Ve Somut Olmayan Kültürel Mirası Birlikte Koruyabilmek, *Millî Folklor*, Yıl 25, Sayı 100, 61-71.

Canıtez, T. Dalgıç, G. Canıtez, İ. S. (2005). Türkiye'deki Koruma Uygulamalarının Sürdürebilirlik Bağlamında irdelenmesi, *I. Burdur Sempozyumu*, Burdur. 16-19 Kasım,1283-1290.

Çetin, T. (2010). Cumalikızık Köyünde Kültürel Miras ve Turizm Algısı, *Milli Folklor*, 22(87). 181-190.

Elgin, C. ve Nuhoğlu, V. S. (2007). *Küreselleşme ve Türk Turizmi*, http://iibf.ogu.edu.tr

Emekli, G. İbrahimov, A. Soydan, F. (2006). Turizmde Küreselleşmeye Coğrafi Yaklaşımlar ve Türkiye; *Ege coğrafya Dergisi*, 15, İzmir, 1-16

Emekli, G. (2006). Coğrafya, Kültür ve Turizm: Kültürel Turizm, *Ege Coğrafya Dergisi*. 15, İzmir, 51-59

Evren, Y. (2012). Taş Yerinde Ağırdır: İstanbul'da Geleneksel Kuyumculuk İmalatının Tarihi Yarımada'dan Kuyumcu Kent'e Desantralizasyon Sürecine Eleştirel Bir Bakış, *Mimarlık*, 363, 63-64.

Gülcan, B, (2010).Türkiye'de Kültür Turizminin Ürün Yapısı Ve Somut Kültür Varlıklarına Dayalı Ürün Farklılaştırma İhtiyacı, *İşletme Araştırma Dergisi*, 2(1), 99-120.

Gürer, Ö. F. (2010). *Niğde Kapadokya'nın Başkenti (Antik Çağdan Cumhuriyet'e)*, Maya Yayınevi, İstanbul, 534.

Gürçayır, S. (2011). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Üzerine Eleştirel Bir Okuma, *Millî Folklor*, yıl 23, sayı 92, 5-12.

Güvenç, B. (1994). *İnsan ve Kültür*, Remzi Kitapevi, İstanbul, 48.

Kirshenblatt- Gimblett, Barbara and Edward M. Bruner, 1992, *Tourism, in Folklore, Cultural Performances, and Popular Entertainments, (Edt. Richard Bauman)*, Oxford University Press, NY, Oxford: 300- 307.

Köşklük Kaya, N. (2013). Mimarlık Disiplininin "Halk Mimarisi ve Somut Olmayan Kültürel Miras" Bağlamında Halkbilimi Disiplini ile İlişkisi, *Bilim ve Kültür Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi*, Sayı / Number: 01, Mart, s. 126 – 140.

Öcal, O. (2008a). Unesco ve Geleneğin Ustaları, Millî FolklorγL 20, sayı 77, 5-10. http://www.millifolklor.com

Öcal, O. (2008b). Soküm'ün Korunması Sözleşmesine Giden Yolda 1989 Tavsiye Kararı, *Millî Folklor*, yıl 20, sayı 80, 25-32. http://www.millifolklor.com

Öcal, O. (2013). Erim Olarak Somut Olmayan Kültürel Miras, *Millî Folklor*, Yıl 25, Sayı 100, 5-13. http://www.Millifolklor.Com

Ökten, A. N. Evren Y. (2013). Somut Olmayan Kültür Mirasının Sürdürülmesi İçin Üç Sektörlü Bir Model: İstanbul Tarihi Kent Merkezi Çin 'Kuyumculuk Mahallesi Önerisi, *Planlama* 2013;23(1):35-44 doi: 10.5505/planlama.2013.03521.

Özdemir, N. (2009). Kültür Ekonomisi Ve Endüstrileri İle Kültürel Miras Yönetimi İlişkisi, *Millî Folklor*, Yıl 21, Say: 84, 73-86.

Özünel, E. Ö. (2013). Somut Olmayan Kültürel Miras İçin Yenilikçi Bir Bağlam: Sürdürülebilir Kalkınma, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Geleceği Türkiye Deneyimi, *UNESCO Türkiye Millî Komisyonu*, 77-95.

Paris, 17 Ekim 2003 MISC/2003/CLT/CH/14, http://turk_halkbilimi.gazi.edu.tr/posts/view/title/somut-olmayan-kulturel-miras-sozlesmesi-12924

Teke, S. G. (2013). UNESCO, Gençlik ve Somut Olmayan Kültürel Miras, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Geleceği Türkiye Deneyimi, *UNESCO Türkiye Millî Komisyonu*, 73-76.

Tümertekin E. Özgüç, N. (1997). *Beşeri Coğrafya İnsan Kültür Mekân,* Çantay kitapevi, İstanbul.

Türkyılmaz, D. (2013). Kültürün Koruyucu Kadınları ve Somut Olmayan Kültürel Miras, , Somut Olmayan Kültürel Mirasın Geleceği Türkiye Deneyimi, *UNESCO Türkiye Millî Komisyonu*, 91-95.

Türlü, Geçgel, A. (2013). *Kınalı Ellerin Sanatı Niğde Halıları*, Murat Kitapevi. Ankara, 10.

Uygur, S. M. Baykan, E. (2007). Kültür turizmi ve Turizmin kültürel Varlıklar Üzerindeki Etkileri, *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 2, 30-48.

Türlü, A. (1998). "Niğde Müzesinde Bulunan Halı ve Kilimlerin Bölgesel Teknik ve Desen Özelliklerinin belirlenmesi", D.E. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü geleneksel Türk El Sanatları Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

http://aregem.kulturturizm.gov.tr/TR,51121/hali-dokuma-sanati.html)

http://www.birustabinusta.com.tr/tr/ proje-bilgileri/bir-usta-bin-usta-hakkinda

http://halisanati.blogspot.com.tr/p/hali-sanati-tarihi.html

http://Somut Olmayan Kültür Turizmİ\unesco__UNESCO Türkiye Milli Komisyonu__.html